

شکل گیری و ترک رفتار کارآفرینانه در سازمان

تالیف: حسین فرج نژاد

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شکل‌گیری و ترک رفتار

کارآفرینانه در سازمان

تالیف:

حسین فرج نژاد

دانش‌آموخته مدیریت کارآفرینی گرایش کسب و کار جدید

دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال

انتشارات موجک

سرشناسه : فرج نژاد، حسین، ۱۳۵۰-

عنوان و نام پدیدآور : شکل گیری و ترک رفتار کارآفرینانه در سازمان / تالیف حسین فرج نژاد.

مشخصات نشر : تهران: انتشارات موجک، ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهری : ۱۷۱ص. : جدول.

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۹۹۴-۲۱۶-۹

وضعیت فهرست نویسی : فیا

یادداشت : کتابنامه: ص. ۱۶۳-۱۷۷.

موضوع : کارآفرینی

موضوع : Entrepreneurship

رده بندی کنگره : HB۶۱۵

رده بندی دیویی : ۶۵۸/۴۲۱

شماره کتابشناسی ملی : ۷۳۸۹۲۸۲

انتشارات موجک

واتساپ : ۰۹۳۶۳۰۳۱۲۵۸ کانال: telegram.me/mojak1

تلفن مرکز پخش : ۰۲۶۳۲۷۰۵۳۱۸ - ۰۲۶۳۲۷۲۱۸۱۹ - ۰۲۱۶۶۱۲۷۵۹۳ - ۰۲۱۶۶۴۲۹۷۳۳

ایمیل : mojakpublication@yahoo.com

سایت: www.mojak.ir

عنوان : شکل گیری و ترک رفتار کارآفرینانه در سازمان

تالیف : حسین فرج نژاد

مشخصات ظاهری : ۱۷۱ صفحه، قطع وزیری

چاپ اول : پاییز ۱۳۹۹، تیراژ: ۵۰۰ جلد

قیمت : ۴۵۰۰۰۰ ریال، شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۹۴-۲۱۶-۹

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر برای انتشارات موجک محفوظ است. هیچ شخص حقیقی و حقوقی حق

چاپ و تکثیر این اثر را به هر شکل و صورت اعم از فتوکپی، چاپ کتاب و ... را ندارد. متخلفین به موجب

بند ۵ ماده قانون حمایت از ناشرین تحت پیگرد قانونی قرار می گیرند.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

پیش گفتار..... ۱

فصل اول: کلیات..... ۵

۱-۱ مقدمه ۵

۲-۱ اهمیت و جایگاه کارآفرینی در جوامع امروزی ۱۱

۳-۱ نقش کارآفرینی در توسعه‌ی اقتصادی جوامع ۱۵

فصل دوم: کارآفرینی..... ۲۵

۱-۲ مقدمه ۲۵

۲-۲ کارآفرینی ۲۷

۳-۲ مفهوم کارآفرینی ۲۸

۴-۲ مفهوم کارآفرینی از دیدگاه علوم رفتاری ۳۲

۵-۲ تعاریف کارآفرینی ۳۶

۶-۲ تاریخچه کارآفرینی ۴۴

۷-۲ انواع کارآفرینی ۴۶

۸-۲ جنبه‌ها و ابعاد کارآفرینی ۵۳

۹-۲ مراحل کارآفرینی ۵۴

۱۰-۲ کارآفرینی و اقتصاد ۵۵

- ۵۶..... ۱۱-۲ کارآفرینی، پایه‌های شکل‌گیری اقتصاد نوین
- ۵۶..... ۱۲-۲ کارآفرینی و رشد اقتصادی
- ۵۷..... ۱۳-۲ کارآفرینی و اشتغال
- ۵۷..... ۱۴-۲ کارآفرینی و رشد فن آوری
- ۵۷..... ۱۵-۲ عوامل تسهیل‌کننده در رشد کارآفرینی
- ۵۷..... ۱-۱۵-۲ حمایت مدیریت
- ۵۸..... ۲-۱۵-۲ تفکر استراتژیک

فصل سوم: رفتار کارآفرینانه..... ۵۹

- ۵۹..... ۱-۳ مقدمه
- ۶۱..... ۲-۳ کارآفرین
- ۶۲..... ۳-۳ ویژگی‌های شخصیتی کارآفرین
- ۶۴..... ۴-۳ زمینه کارآفرینی
- ۶۹..... ۵-۳ ویژگی‌های کارآفرینان از منظر روانشناسان
- ۷۱..... ۶-۳ ویژگی‌های کارآفرینان از منظر جامعه‌شناسان
- ۷۶..... ۷-۳ شایستگی‌های کارآفرینانه
- ۷۸..... ۱-۷-۳ استقلال طلبی
- ۷۸..... ۲-۷-۳ نوآوری
- ۷۹..... ۳-۷-۳ ریسک‌پذیری
- ۷۹..... ۴-۷-۳ پیشگام بودن
- ۷۹..... ۵-۷-۳ رقابتی بودن
- ۸۰..... ۸-۳ گرایش کارآفرینی
- ۸۵..... ۱-۸-۳ پیشگامی
- ۸۶..... ۲-۸-۳ ریسک‌پذیری
- ۸۶..... ۳-۸-۳ نوآوری

۸۷.....	۳-۸-۴ استقلال طلبی.....
۸۸.....	۳-۹ ابعاد گرایش کارآفرینانه در سازمان.....
۹۱.....	۳-۹-۱ گرایش کارآفرینانه.....
۹۳.....	۳-۹-۲ عوامل سازمانی.....
۹۴.....	۳-۹-۳ عملکرد سازمان.....
۹۵.....	۳-۱۰ رابطه بین فرهنگ سازمانی و گرایش کارآفرینانه.....
۹۸.....	۳-۱۱ قابلیت‌های کارآفرینانه.....
۹۹.....	۳-۱۲ آمادگی کارآفرینانه.....

فصل چهارم: ترک رفتار کارآفرینانه..... ۱۰۳

۱۰۳.....	۴-۱ مقدمه.....
۱۰۴.....	۴-۲ تعاریف رضایت از کار.....
۱۰۵.....	۴-۳ نظریه‌های صاحب نظران روانشناسی درباره رضایت از کار.....
۱۰۶.....	۴-۴ طبقه‌بندی بروفی از نظریه‌های رضایت کاری.....
۱۰۷.....	۴-۵ تئوری انگیزه و بهداشت روانی.....
۱۰۸.....	۴-۶ نیازهای سه گانه مک کلند.....
۱۰۸.....	۴-۷ رویکرد کامروایی نیاز.....
۱۰۹.....	۴-۸ پیامدهای رضایت شغلی و عدم رضایت شغلی.....
۱۱۰.....	۴-۹ اثرگذاری فساد بوروکراتیک بر روی کارآفرینی.....
۱۱۲.....	۴-۱۰ موانع رفتار کارآفرینانه در تجاری سازی ایده‌ها.....
۱۱۴.....	۴-۱۱ تقابل فرهنگ سازمانی با کارآفرینی.....
۱۱۵.....	۴-۱۲ موانع بروز عمل کارآفرینانه.....
۱۱۷.....	۴-۱۳ شکست کارآفرینان.....
۱۱۹.....	۴-۱۴ دلایل شکست در کسب و کار.....
۱۲۱.....	۴-۱۵ راه‌های جلوگیری از شکست.....

- ۱۶-۴ شکست و یادگیری کارآفرینانه ۱۲۸
- ۱۷-۴ کارآفرینی بعد از شکست ۱۳۱
- ۱۸-۴ نگرش کارآفرینان به شکست ۱۳۳

فصل پنجم: آموزش کارآفرینی ۱۳۵

- ۱-۵ مقدمه ۱۳۵
- ۲-۵ آموزش کارآفرینی ۱۳۶
- ۳-۵ تاریخچه‌ی آموزش کارآفرینی ۱۳۹
- ۴-۵ اهمیت و جایگاه آموزش کارآفرینی ۱۴۱
- ۵-۵ اهداف آموزش کارآفرینی ۱۴۲
- ۶-۵ چگونگی یافتن فرصت‌ها و چگونگی کسب منابع ۱۴۶
- ۷-۵ استعداد و مهارت‌های کارآفرینی ۱۴۷
- ۸-۵ مراحل آموزش کارآفرینی ۱۴۷
- ۹-۵ عوامل مؤثر بر بهبود آموزش کارآفرینی ۱۵۰
- ۱۰-۵ حمایت‌های دولت در رابطه با آموزش کارآفرینی ۱۵۱
- ۱۱-۵ فرهنگ کارآفرینی ۱۵۲
- ۱۲-۵ فرآیند آموزش کارآفرینی در دانشگاه‌ها ۱۵۴
- ۱۳-۵ نقش آموزش عالی در آمادگی کارآفرینی ۱۵۵
- ۱۴-۵ اهمیت و نیاز آموزش کارآفرینی در دانشگاه‌ها ۱۵۶
- ۱۵-۵ نقش مراکز علمی دانشگاهی در آموزش کارآفرینی ۱۵۷

منابع ۱۵۹

- منابع فارسی ۱۵۹
- منابع انگلیسی ۱۶۵

پیش‌گفتار

امروزه کارآفرینی به عنوان یک راهبرد اثربخش برای توسعه اقتصادی و اجتماعی کشورها شناخته شده است. توسعه کارآفرینی نقش شایسته‌ای برای حضور فعال در بازارهای جهانی، مقابله با رقبا، اشتغال زائی پایدار، توسعه عدالت، کاهش فقر و حل مشکلات جامعه، دولت و بخش عمومی دارد. (استرین، ۲۰۱۸)^۱.

کارآفرینی موضوعی است که از اواخر سده بیستم مورد توجه موسسه‌های آموزشی کشورهای جهان قرار گرفت و منشأ دگرگونی‌های بزرگی در زمینه صنعتی، تربیتی و خدماتی شد. هم‌چنین چرخه‌های توسعه اقتصادی همواره با توسعه کارآفرینی به حرکت درمی‌آید، به عبارت بهتر، کارآفرینی موتور رشد و توسعه است. کارآفرینی فرایند یا مجموعه فعالیت‌هایی است که افراد را در فراگیری و توسعه دانش، مهارت‌ها و ارزش‌ها توانمند کرده، افراد را قادر به تعریف، شناخت، تحلیل و برخورد با مسائل اطراف خود می‌سازد. کارآفرینی باعث افزایش بهره‌وری افراد و منابع و در نتیجه افزایش درآمد مردم جامعه می‌شود. کرزنر بر این باور است که چالش اصلی هر جامعه ناشی از درک نکردن فرصت‌هاست و کارآفرینی آگاهی از فرصت‌های سودآور و کشف نشده است (سندیپ^۲، ۲۰۰۷). کارآفرینی می‌تواند فرصت‌های جدیدی ایجاد کند تا درآمد و سرمایه خود را افزایش دهند و با ایجاد موسسه‌های جدید و کسب و کارهای کوچک و متوسط استانداردهای زندگی را بهبود بخشند (هنلی^۳، ۲۰۰۲).

تمامی کشورهای در حال توسعه به علت پایین بودن تولید درگیر مسائل عمده‌ای چون بیکاری، نرخ‌های دو رقمی تورم، بی‌سوادی، بهره‌وری پایین، کیفیت نامطلوب تولیدات، پایین بودن رشد اقتصادی، فساد اداری، تک‌محصولی بودن اقتصاد، وابستگی اقتصادی، کسری تراز پرداخت‌ها و تراز

---

¹ Acs, Z.J., Estrin, S., Mickiewicz

² Sandeep

³ Henly

بازرگانی، بالابودن نرخ تورم، پایین بودن ارزش پول، فزونی واردات نسبت به صادرات، کم‌کاری بازدهی کم و... هستند که یکی از علل عمده بروز مشکلات ذکر شده، توجه نداشتن به کارآفرینی و کارآفرینان شایسته است. (آگوستین، ۲۰۱۸)^۱

برخلاف کشورهای پیشرفته، عوامل متعددی وجود دارد که مانع شکوفایی کارآفرینی در کشورهای کمتر توسعه یافته شده است. سرمنشاء اصلی عدم توسعه کارآفرینی در اینگونه کشورها عبارتند از نبود حمایت‌های فرهنگی و دولتی، وجود روحیه دلالی و واسطه‌گری و گرایش به کارمندی و کارگرایی (اعتیاد به کار) مفرط که در نهایت منجر به ترک کارآفرینی در جامعه می‌شود. در ادامه هر کدام از عوامل بررسی خواهد شد. (جانگ، ۲۰۱۸)^۲

در بسیاری از فضاهای کسب و کار سنتی، حمایت‌های لازم از جهات مختلف از کارآفرینان نمی‌شود و به عکس مشاغل دلالی و واسطه‌گری و رانت‌خواری از رونق بیشتری برخوردار است و برای افرادی که در این بخش‌های که برای توسعه اقتصادی نافع نیستند بلکه عمدتاً مضر هم هستند، سودآوری بسیار بالایی دارد، بنابراین اینگزه‌های حرکت و تلاش کارآفرینان را که قصد خدمت به توسعه اقتصادی کشور را دارند کم‌رنگ و یا کند می‌کند. (آرشی، ۲۰۱۸)^۳

از طرفی صاحب‌نظران کارآفرینی با ابداع اصطلاح کارگرایی آن را به عنوان نیاز اجباری یا غیر قابل کنترل برای کار مستمر تعریف می‌کنند. به گفته این صاحب‌نظران این نوع رفتارها که در یک کارآفرین بروز می‌کند مشابه اعتیاد به دلیل ویژگی‌های اجباری و غیرقابل کنترل آن می‌باشد در عین حال می‌توان به یک خطر برای سلامت شخصی، خوشبختی، روابط بین فردی و ظرفیت‌های اجتماعی فرد تبدیل شود. (احمد، اس، ۲۰۱۵)^۴

گرایش کارآفرینانه، قصد و اقدام افراد کلیدی سازمان در یک فرایند پویای سازنده با هدف ایجاد کسب‌وکار جدید است (لامپکین و دس، ۱۹۹۶).^۵ صرف‌نظر از مفهوم و اهداف کارآفرینی سازمانی، صاحب‌نظران و پژوهشگران مختلف ابعاد و گرایش کارآفرینانه را به‌عنوان مفهومی چندبعدی شامل

¹ Agustín J. Sánchez

² Zhang, T., Acs

³ Arshi, T., Burns, P

⁴ Ahmad, S.Z

⁵ Lumpkin & Dess

نوآوری، پیشگامی، نوسازی راهبردی و ریسک‌پذیری در نظر گرفته‌اند (شپرد و دیگران^۱، ۲۰۰۸) و (لامپکین و دس، ۱۹۹۶).

کتاب حاضر با هدف آشنایی خوانندگان با مباحث مرتبط با فرهنگ و آموزش‌های فرهنگی در جامعه‌ی معاصر، طی پنج فصل به شرح زیر تدوین و تنظیم شده است:

فصل اول به طرح کلیات اختصاص دارد.

فصل دوم پیرامون کارآفرینی نگاشته شده است.

در فصل سوم پیرامون رفتار کارآفرینانه، مطالبی ارائه شده است.

فصل چهارم به ترک رفتار کارآفرینانه اختصاص دارد.

در فصل پنجم نیز پیرامون آموزش کارآفرینی، مطالبی ارائه شده است.

حسین فرج نژاد

پاییز ۱۳۹۹

---

^۱ Shepherd et al

امروزه کارآفرینی به عنوان یک راهبرد اثربخش برای توسعه اقتصادی و اجتماعی کشورها شناخته شده است. توسعه کارآفرینی نقش شایسته‌ای برای حضور فعال در بازارهای جهانی، مقابله با رقبا، اشتغال زائی پایدار، توسعه عدالت، کاهش فقر و حل مشکلات جامعه، دولت و بخش عمومی دارد. (استرین، ۲۰۱۸).

کارآفرینی موضوعی است که از اواخر سده بیستم مورد توجه موسسه‌های آموزشی کشورهای جهان قرار گرفت و منشأ دگرگونی‌های بزرگی در زمینه صنعتی، تربیتی و خدماتی شد. هم‌چنین چرخه‌های توسعه اقتصادی همواره با توسعه کارآفرینی به حرکت درمی‌آید، به عبارت بهتر، کارآفرینی موتور رشد و توسعه است. کارآفرینی فرایند یا مجموعه فعالیت‌هایی است که افراد را در فراگیری و توسعه دانش، مهارت‌ها و ارزش‌ها توانمند کرده، افراد را قادر به تعریف، شناخت، تحلیل و برخورد با مسائل اطراف خود می‌سازد. کارآفرینی باعث افزایش بهره‌وری افراد و منابع و در نتیجه افزایش درآمد مردم جامعه می‌شود. کرزنر بر این باور است که چالش اصلی هر جامعه ناشی از درک نکردن فرصت‌هاست و کارآفرینی آگاهی از فرصت‌های سودآور و کشف نشده است (سندیپ، ۲۰۰۷). کارآفرینی می‌تواند فرصت‌های جدیدی ایجاد کند تا درآمد و سرمایه خود را افزایش دهند و با ایجاد موسسه‌های جدید و کسب‌وکارهای کوچک و متوسط استانداردهای زندگی را بهبود بخشند (هنلی، ۲۰۰۲).

تمامی کشورهای در حال توسعه به علت پایین بودن تولید درگیر مسائل عمده‌ای چون بیکاری، نرخ‌های دو رقمی تورم، بی‌سوادی، بهره‌وری پایین، کیفیت نامطلوب تولیدات، پایین بودن رشد اقتصادی، فساد اداری، تک‌محصولی بودن اقتصاد، وابستگی اقتصادی، کسری تراز پرداخت‌ها و تراز بازرگانی، بالابودن نرخ تورم، پایین بودن ارزش پول، فزونی واردات نسبت به صادرات، کم‌کاری بازدهی کم و... هستند که یکی از علل عمده بروز مشکلات ذکر شده، توجه نداشتن به کارآفرینی و کارآفرینان شایسته است. (آگوستین، ۲۰۱۸).